

Jiří Svoboda: *Čas lovců*

Na poměry vědecké literatury velmi pěkně vypravená kniha Jiřího Svobody je rozdělena do tří základních částí - metoda (Metody, analogie, interpretace), přehled loveckých období (Africké počátky, Archaičtí lidé, Čas lovců, Komplexní lovecká společnost, Magdalénská expanze, Poslední lovci) a katalogy, rejstříky, literatura (Katalog lokalit Moravy a Slezska, Rejstřík důležitějších jmen místních, Rejstřík důležitějších jmen osobních, Rejstřík důležitějších pojmů, Citovaná a použitá literatura, Literatura k dalšímu studiu). Nejsem odborníkem na nejstarší dějiny člověka, proto se moje poznámky soustředí na to, co souvisí s rekonstrukcemi a experimentem v archeologii a pojetím na člověka orientované archeologie.

Kniha dělá dobré jméno tradici etnoarcheologického bádání na Moravě. Je to patrné v promyšlené struktuře, která sleduje příslušné jevy a děje, ale výklad pojmů nechává dobře zvolenému poznámkovému aparátu. Toto pojetí umožňuje sledovat skutečné dějiny člověka, ale nezanedbává informace artefaktuálního pojetí archeologie, které jsou uvedeny za kapitolami (archeologické kultury) nebo v rejstřících osobních a místních jmen i lokalit a pojmů v závěru knihy. Text je psán v rovnováze kvality informací a jejich srozumitelnosti. Neopomíná žádný z výjimečných nálezů, který má co říci k chování životu člověka a jeho předchůdců.

Zvláštní poslání v tomto ohledu plní obrazové přílohy zařazené do textu. Jejich smysl je dokumentační (mapy, fotografie či nákreby lokalit a artefaktů), vysvětlující (tabulky, schémata a fotografie k metodě) a ilustrační (kresebné rekonstrukce Pavla Dvorského, fotografie z filmů Josefa Císařovského). Ty poslední jsou pro ryze odbornou literaturu (v dobrém slova smyslu) zcela netypické.

Experimentální archeologie se objevuje pouze na některých průvodních fotografiích, v textu je zmíněna krátce pouze v metodické části (s. 23-25). A tak těžiště knihy leží spíše v mnohým způsobem pojaté rekonstrukci (kresby P. Dvorského a fotografie, text), která se vine napříč celou částí přehledu loveckého období člověka. Důležité je, že i v tomto hutném textu (obsahem je téměř 100% dějin lidstva!) si autor stále nachází prostor ke kritice a interpretaci jednotlivých jevů i procesů. Texty jsou tím dostatečně přesné, ale zároveň „nezamlžují“ problematiku. Udivující je, že právě takové pojetí knihy si může dovolit ta část pravěké archeologie, která se zabývá obdobím s nejhrošími možnostmi pro dochování pramenů.

Knihu J. Svobody lze označit jako knihu odbornou (nevynechává pojmy, dějiny bádání, metodu, interpretaci i fakta), učebnici (je přehledná a obsahově úplná) i syntézu o dějinách a životě v pravěku určenou pro kohokoli (text je srozumitelný, zohledňuje odpovědi na stálé otázky lidské existence). Nepostrádá však ani hlubší životní filozofii (vztah člověka k přírodě, relativnost otázky pokroku, nejednoznačnost poznání), která je nadčasová a pomáhá nám najít naše místo v současném světě. Pro nás konkrétně, Čechy a Moravany, je i připomenutím toho, co můžeme zcela rovnoprávně a s hrdostí nabídnout evropské kultuře.

Závěrem osobní poznámku. Před lety v dětském věku můj zájem o pravěk začal u nejstarších dějin člověka. Jak zvláštní je pomyslení, že kdyby tehdy existovaly podobné knihy, mohl se můj odborný zájem orientovat na jiné období, než je tomu dnes.

Radomír Tichý

*Jiří Svoboda: Čas lovců.
Brno, AÚ AV ČR 1999, 352 stran*